

Doubravník

KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE

- ◆ ORIENTAČNÍ SONDÁŽNÍ PRŮZKUM
- ◆ POSOUZENÍ OMÍTKOVÝCH VRSTEV INTERIÉRU LODI, PRESBYTÁŘE A PŘEDSÍNĚ KOSTELA.
- ◆ NÁVRH POSTUPU OBNOVY OMÍTEK V INTERIÉRU KOSTELA.

E.6.8

ZÁMĚR NA RESTAUROVÁNÍ VNITŘNÍCH OMÍTEK

 STABIL s.r.o.
HLINKY 142c, 603 00 BRNO
TELEFON +420 543 215 720
FAX +420 543 216 805

5

I. Lokalizace objektu

Obec: Doubravník, okr. Brno venkov

Adresa: Doubravník, parcela č. st.53

Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP: 34766/7-4018

II. Údaje o objektu

Sloh a datace, předchozí známé stavební zásahy:

1535 -1583 - pozdně gotická – renesanční stavba kostela

1732 - 1800 – stavební úpravy exteriéru i interiéru /oltáře, sochařská a malířská výzdoba/

1867 - přístavba neogotické hrobky Mitrovských

1926 - generální oprava interiéru a exteriéru

1932 - restaurování původního oltářního obrazu a blíže neurčených soch

1980 - výmalba a opravy omítek v interiéru

1989 – nová plechová krytina střešního pláště

III. Údaje o akci

Vlastník: Obec Doubravník

Objednatel: Obec Doubravník

Památkový dozor: Mgr. Zoja Matulíková, Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Brně

Termín akce: říjen - prosinec 2016

Zhotovitel:

BcA. Kateřina Krhánková, Žižkova 85, Úpice 542 32, tel.:774099996,

kacakrhankova@gmail.com, povolení MK ČR čj. 3329/2000

BcA. Miroslav Bodanský, Boňecko I/264, Zlín 760 01, tel.:603804046,

miroslav@bodansky.cz, IČO: 67019293, povolení MK ČR č. j. 7426/97

Ing. Karol Bayer, Katedra chemické technologie Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, Jiráskova 3, Litomyšl

Mgr. Zoja Matulíková, Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Brně

Metody průzkumu:

- hloubkové sondy do omítkových vrstev
- stratigrafické sondy do barevných vrstev
- empirický dle předchozích zkušeností
- vizuální posouzení
- fotodokumentace

Doplňující podklady

- Analýzy malt a povrchových úprav vzorků z kostela Povýšení svatého Kříže v Doubravníku.

V Litomyšli, 19.12.2016, Vypracoval: Ing. Karol Bayer, Katedra chemické technologie Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice, viz samostatná laboratorní zpráva

Úvod

Na základě požadavku objednatele a projektanta, byl v termínu 11/2016, proveden orientační sondážní průzkum omítek soklových partií interiéru lodi, presbytáře i předsíně kostela. Cílem průzkumu, prováděného formou hloubkových sond do souvrství omítek a akustickým posouzením, bylo mimo specifikaci použitých materiálů i určení rozsahu výskytu primárních omítkových vrstev v soklových partiích. Tyto práce byly provedeny z důvodu eliminace možného poškození historických omítkových vrstev a také z důvodu stanovení způsobu jejich konsolidace, doplnění, povrchového ošetření atd.

Bylo zjištěno, že hranice výškové úrovně novodobých omítek v soklových partiích je značně kolísavá v průměru cca mezi 40 až 140 cm od úrovně dlažby. Lokálně nebyly primární odmičky odstraňovány vůbec a jsou dochovány v plném rozsahu již od úrovně dlažby. Primární omítka je na základě laboratorní analýzy charakterizována jako, cituji „*Světlá omítka střední zrnitosti nanesená v jedné vrstvě. Pojivem je slabě dolomitické vzdušné vápno. Jako kamenivo byl použitý podobný písek jako v exteriéru - písek obsahující hlavně silikátové částice (zrna křemene, živců, horninové úlomky případně další siliko-alumináty). Záměrný přídavek mramorové drtě nebo moučky nebyl prokázán. Povrchové úpravy jsou tvořeny vápennými nátěry. V spodních vrstvách byl nalezen velmi malý přídavek uhlíkaté černě. Lze předpokládat, že barevný tón této úpravy byl světle šedý.*“ (Blíže k tomu Ing. Karol Bayer, Katedra chemické technologie, Fakulta restaurování).

Mimo kolísavou výškovou hranici dochovaných omítek, respektive ploch kde byly tyto omítky odstraněny v plném rozsahu, bylo zjištěno, že primární omítkové vrstvy jsou odstraněny, či narušeny i lokálně, v úsecích vedených tras elektroinstalací, či v souvislosti s druhotnými vysprávkami trhlin a defektů. Doplnění omítek v těchto místech bylo provedeno technologicky nevhodnými materiály na bázi cementů či sádry. To znamená, že tyto vysprávky jsou vedeny jak horizontálně tak vertikálně. Čitelnost situace je navíc znesnadněna skutečností, že sekundární vrstvy často, přechází z vysprávek a „překrývají“ líc omítek primárních. Z těchto zjištění plyne zásadní skutečnost a to, že nelze bez rizika ztráty autentických omítek jednoznačně vytýčit výškovou úroveň, po kterou mohou být po obvodu kostela v soklových partiích omítky plošně sejmuty. Této skutečnosti je nezbytné přizpůsobit pracovní postup, který v podstatě bude obdobný jako u omítek exteriérových.

Historické omítkové vrstvy jsou předmětem zájmu památkové péče jako intaktně dochovaná historická hmota a podstata objektu. Z tohoto důvodu je nutno k jejich rehabilitaci a obnově přistupovat s co největší pečlivostí, řemeslnou profesionalitou a ohledem

NÁVRH PRACOVNÍHO POSTUPU PRO KONSOLIDACI A OBNOVU OMÍTKOVÝCH VRSTEV.

1. Sekundární omítkové vrstvy v soklových partiích je nutno odstraňovat postupně ručně s ohledem na kolísavou hranici jejich výskytu. Je možno orientačně vycházet z jednotlivých os, kde byly provedeny sondy, viz plánek, avšak je nutno mít na zřeteli, že hranice napojení jednotlivých vrstev není zcela zřejmá a sekundární tvrdé omítky jsou často přetaženy až přes líc omítky primární, mnohdy i v rozsahu 20 až 3 cm.
2. V rámci odstraňování sekundárních technologicky nevhodných vrstev v soklových partiích je nutno provést identifikaci a revizi všech technologicky sekundárních

omítek /cementových, sádrových apod./ a vysprávek v místech starších rozvodů elektroinstalací, které dosahují v horizontálních i vertikálních směrech do výšky až cca 250 cm. Tyto technologicky nevhodné vysprávky je nezbytné odstranit, spáry vyčistit. Práce je nutno provádět ručně s ohledem na okolní výskyt primárních renesančních omítek.

3. Po odstranění sekundárních, technologicky nevhodných omítek je nezbytné provést vyčištění smíšeného zdiva, zejména vyčištění a odstranění zbytků maltovin ze spár zdiva.
4. Uvolněné okraje omítek a tenké vrstvy uvolněné omítky renesanční budou v případě nutnosti zajištěny přelepy. Rozsah původních omítek bude po očištění dokumentován, změřen a zakreslen do grafické dokumentace.

Poznámka: **V projektové dokumentaci musí být upozorněno na způsob provádění těchto prací. V žádném případě nelze práce provádět „odříznutím“ soklové partie v průměrné výšce po obvodu kostela. Toto bude možné provést lokálně až po identifikaci a obnažení omítek primárních.** K vedení nových rozvodů doporučujeme maximálně využít starých tras.

5. Nové omítky a hmotové doplňky musí svou strukturou, úpravou povrchu i fyzikálními vlastnostmi odpovídat, nebo se co nejvíce blížit omítkám původním! Po očištění zdiva a vyhodnocení stavu z hlediska vlhkosti a zasolení bude na základě výsledků měření upřesněn technologický postup pro aplikaci omítek nových dle doporučení technologa.

Povrchová úprava obnovených ploch

V ploše stěn s původními omítkami budou, /po provedení zkoušek snímání/ mechanicky sejmuty, bílé disperzní vápenné nátěry a nesoudržné vrstvy. Nebude prováděno dočišťování na primární úpravu. Po odkryvu budou omítky a případné nálezy starší výzdoby detailně zdokumentovány. Stávající stav omítek (zejména původní realizace a jednotlivá poškození) a druhotné zásahy budou dokumentovány fotograficky i graficky do oslabených černobílých fotografií či do plánů zaměření.

Po posouzení očištěné plochy bude ze strany technologa navržen postup pro vhodnou povrchovou úpravu (konsolidace podkladu, aplikace vápenného nátěru světlé šedé barevnosti).

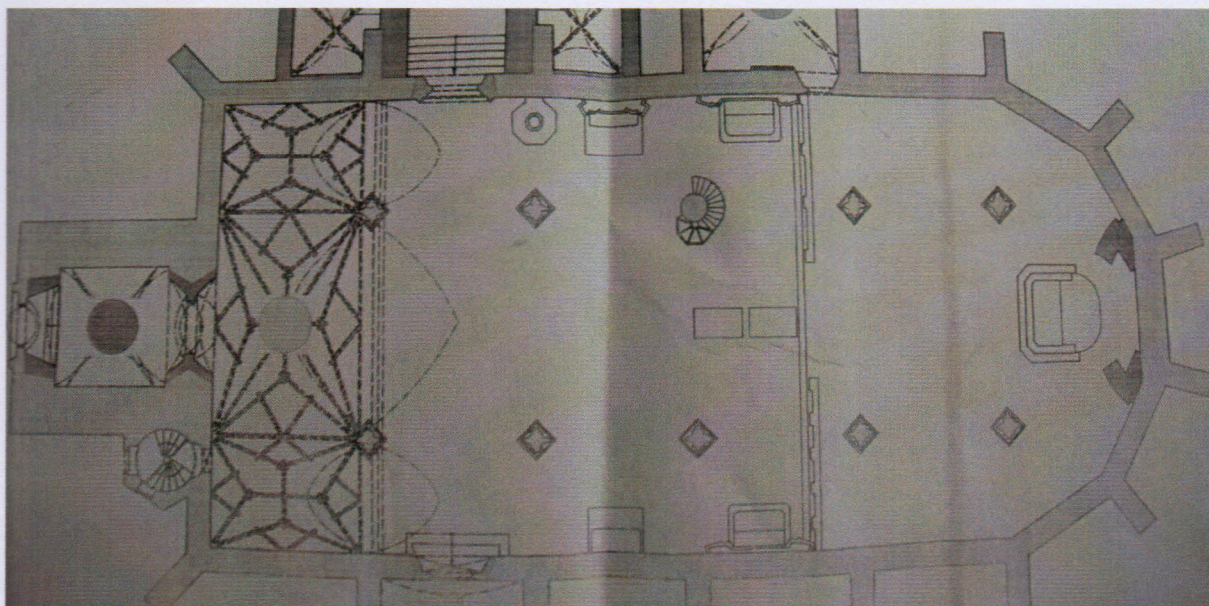
VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

Sondy prokázaly, že v interiéru kostela jsou intaktně dochovány primární omítkové vrstvy, včetně povrchové úpravy. Tyto jsou v soklové partii většinou nahrazeny novodobými, technologicky nevhodnými materiály, jejichž odstranění v plném rozsahu je žádoucí. Primární povrchová úprava interiéru byla s největší pravděpodobností monochromní ve světle šedém odstínu, což korespondovalo s barevností kamenných prvků.

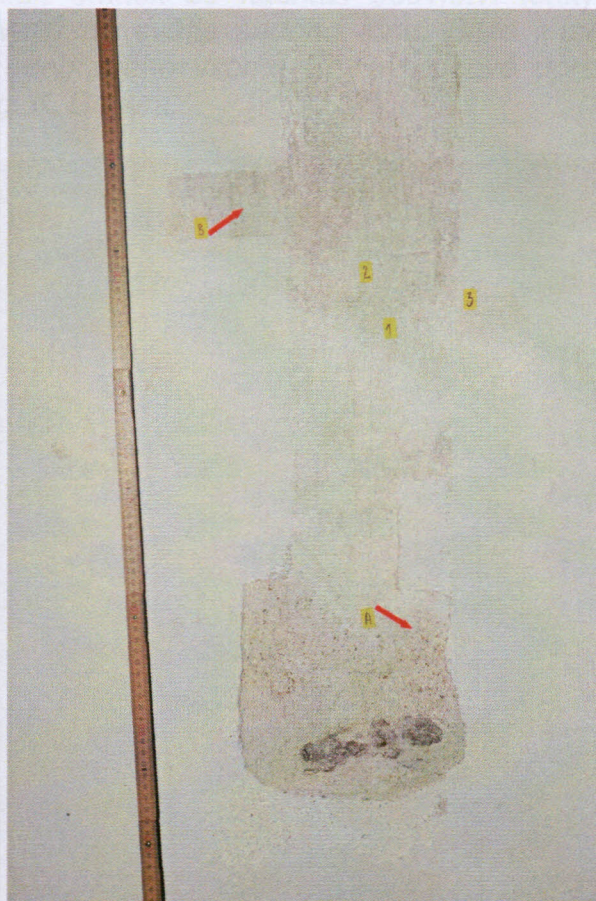
20. 12. 2016

Kuligmej

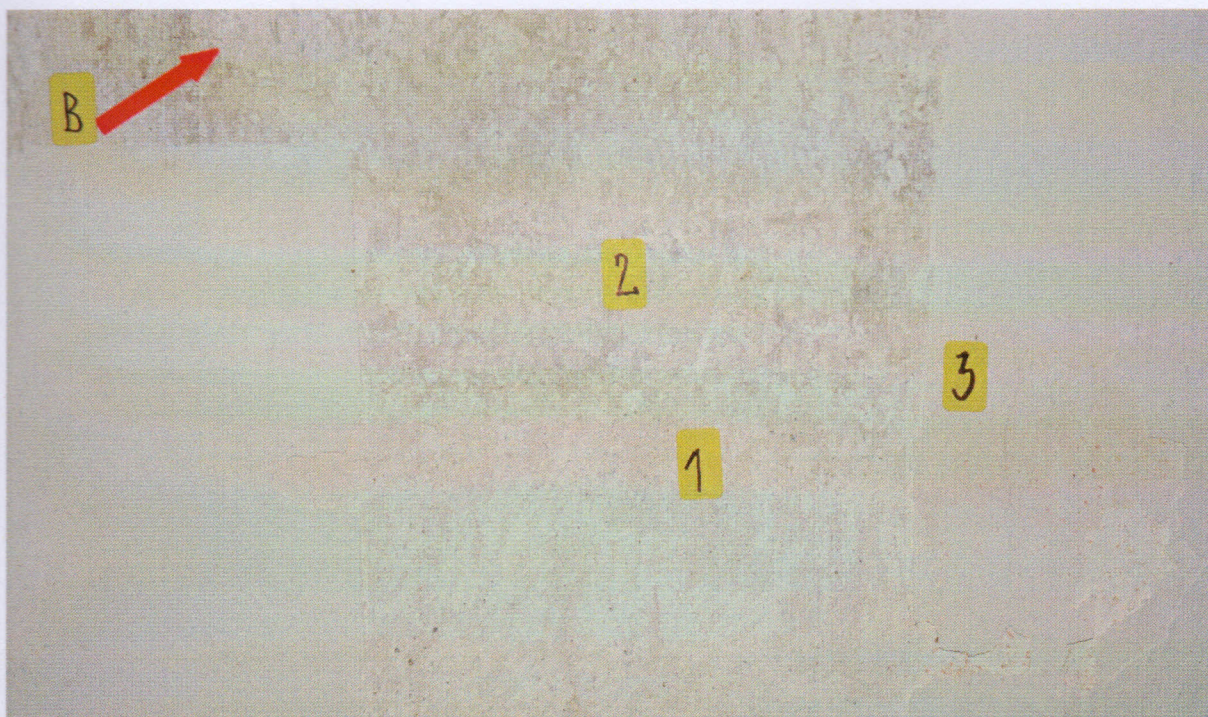
Dokumentace provedených sond v půdorysu

Schematický zákres provedených sond s orientační výškovou úrovní omítek

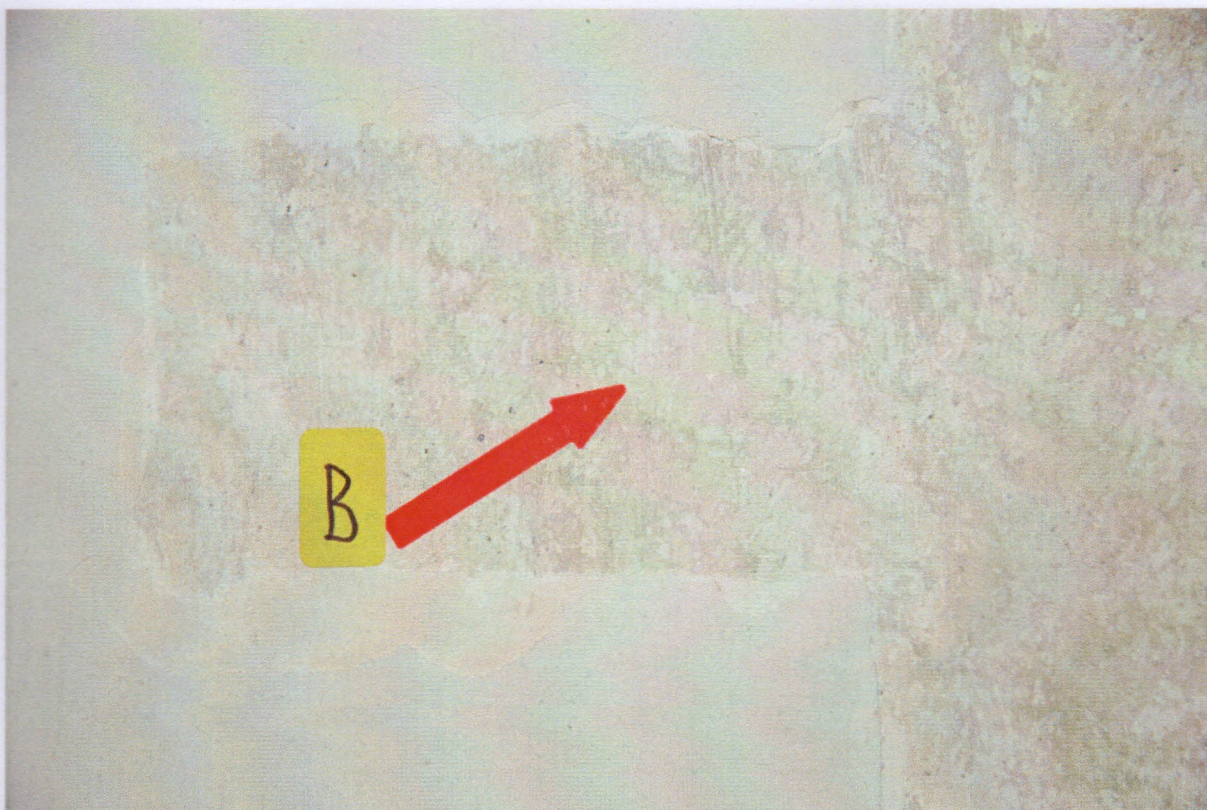
Sonda č. S1 provedená v ploše severní zdi presbytáře. Celkový pohled a detail. V sondě č S1. je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 60 cm nad úrovní dlažby.

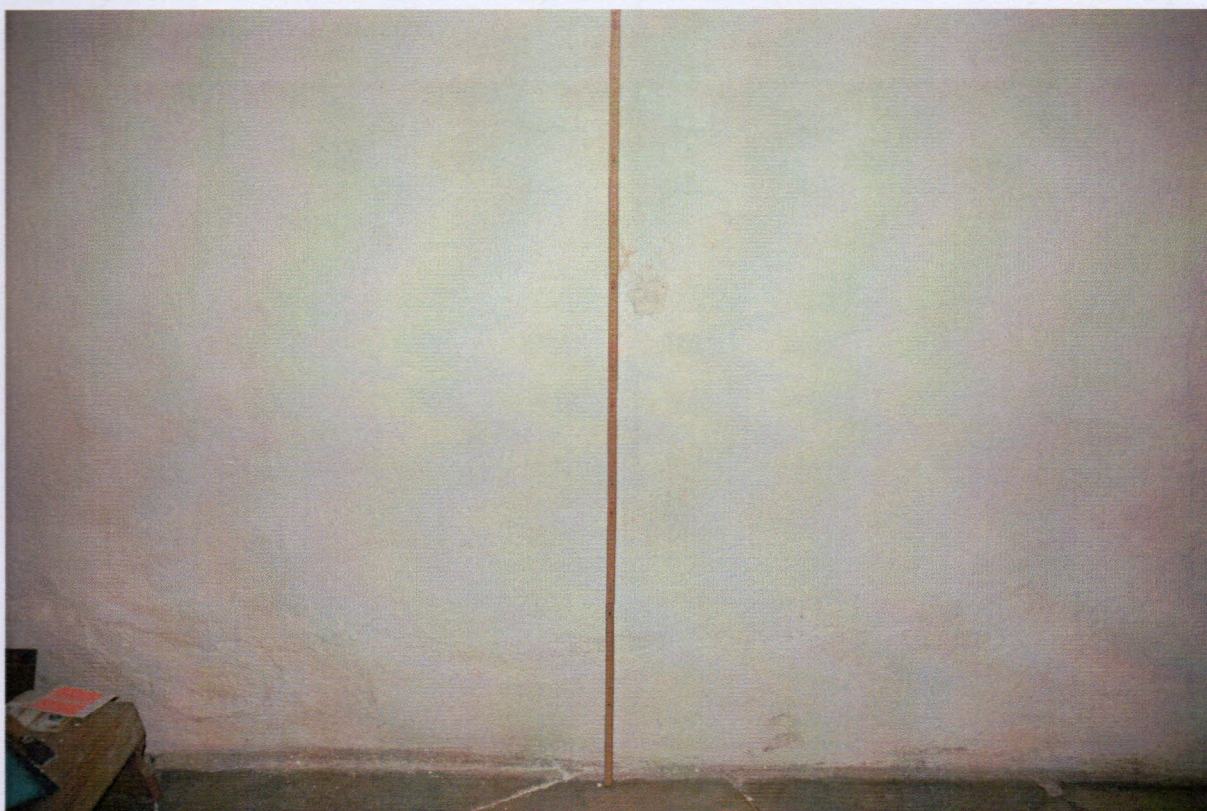
Detail sondy č. S1 na povrchu primárních omítek se nachází souvrství tenkých vápenných nátěrů, poslední patrně tónovaný do světle šedého tónu. Blíže k tomu výsledky analýzy a optické mikroskopie odebraného vzorku B - povrchové úpravy primárních omítek v samostatné zprávě ing. K. Bayera.

Detail sondy č S1- místo odběru vzorku A – materiálová analýza primární omítky

Detail sondy č S1 - místo odběru vzorku B – povrchové úpravy primárních omítek

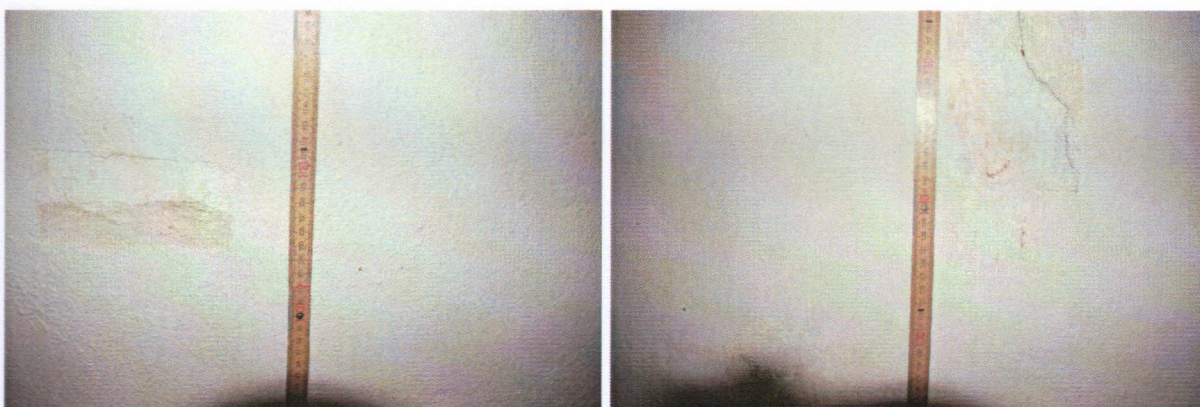
Sonda č. 2 provedená v ploše severní zdi presbytáře. V sondě č 2. je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 40 cm nad úrovní dlažby.

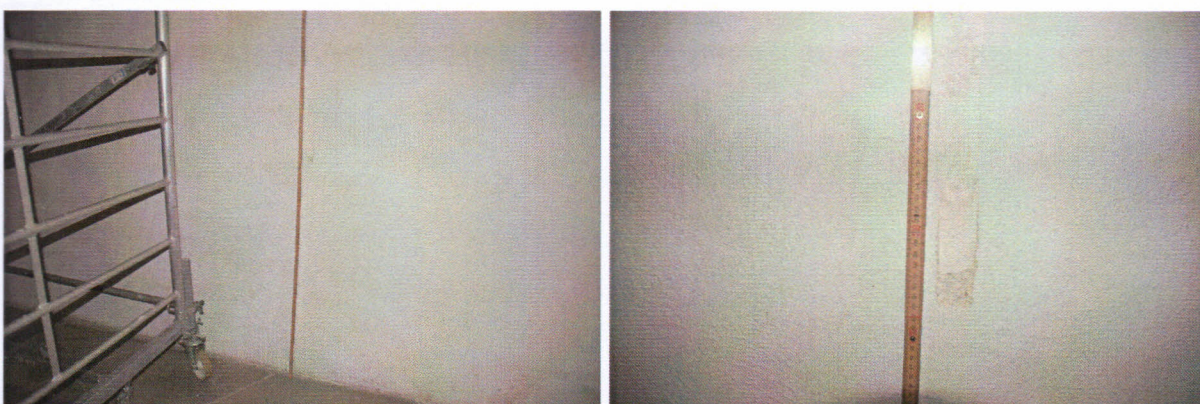
Sonda č. 4 provedená v ploše severní zdi presbytáře, v vlevo od hlavního oltáře. Celkový pohled a detail. V sondě č 4. je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 140 cm nad úrovní dlažby.

Sonda č. 5 provedená v ploše jihovýchodní zdi presbytáře, vpravo od hlavního oltáře. Celkový pohled a detail.

V sondě č. 5 je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 110 cm nad úrovní dlažby. Na fotografii vpravo patrný fragment starších epigrafických projevů na primární omítce provedených rudkou.

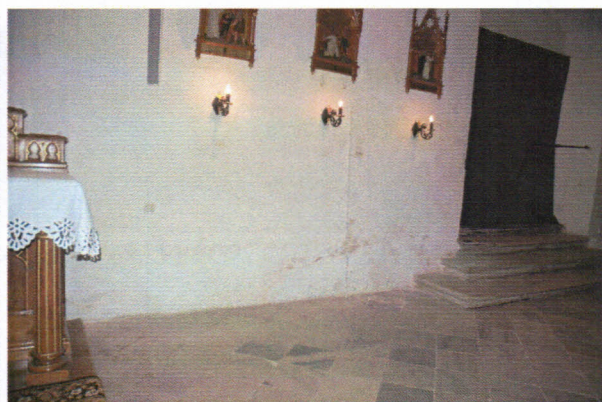
Sonda č. 6 provedená v ploše jihovýchodní zdi presbytáře. Celkový pohled a detail.

V sondě č. 6 je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 110 cm nad úrovní dlažby. Sekundární vysprávky však postupují směrem vzhůru podél vertikální praskliny.

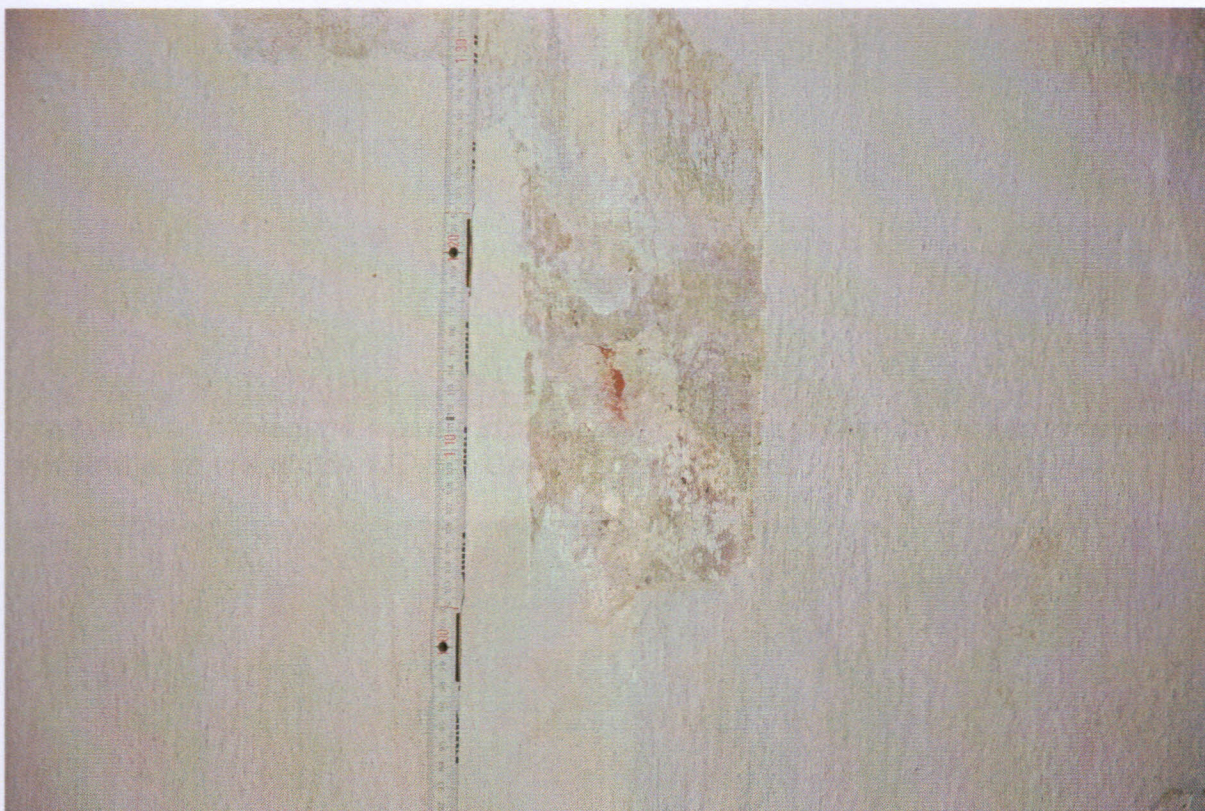
V sondě č. 8 je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 140 cm nad úrovní dlažby. Sekundární vysprávky však postupují směrem vzhůru podél zadržky náhrobků. Plocha po levé straně bočního oltáře je výrazně narušena staršími trasami elektroinstalace.

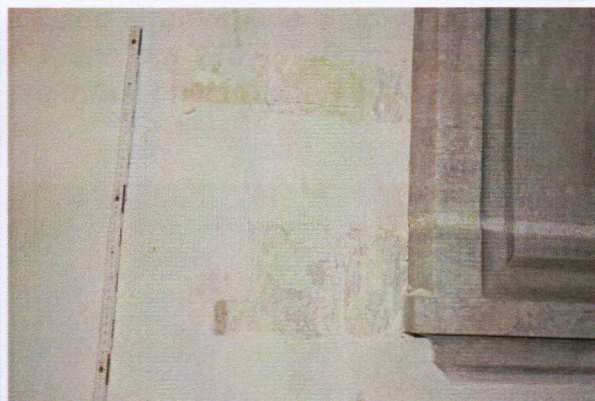
Celkový pohled na plochu jižní zdi na níž je patrná kolísavá hranice defektů a vlhkostních map vymezujících výskyt sekundárních omítek v soklových partiích. Tyto se však nachází i ve výšce cca 180 – 200 cm od úrovně dlažby, kde probíhá horizontální trasa elektroinstalace.

V sondě č. 9 je okraj renesančních omítek zachycen ve výšce cca 140 cm nad úrovní dlažby.

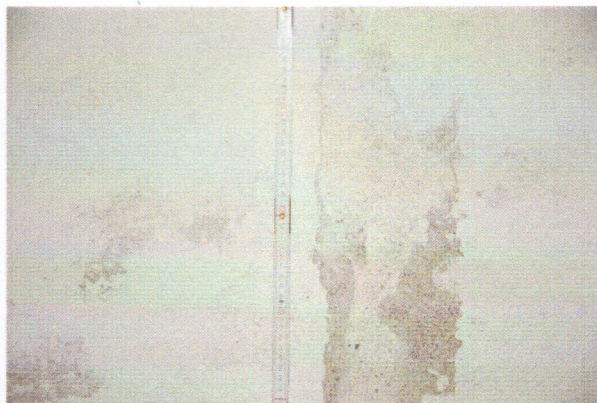
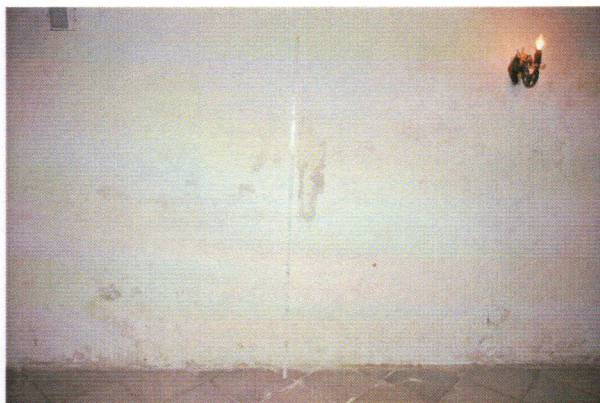

V sondě č 10 na hraně špalety vstupu pak ve výšce cca 100 cm od prvního schodišťového stupně.

V sondě č 11 provedené po levé straně patky pod emporou v ploše jižní zdi je hranice renesančních omítek zachycena ve výšce cca 130 cm.

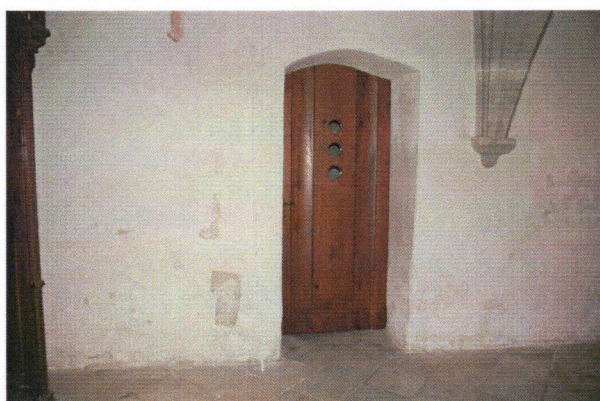

V sondě č 12 provedené v ploše jižní zdi pod emporou je hranice renesančních omítek zachycena ve výšce cca 110 cm. Celkový pohled detail.

V sondě č 13 provedené v ploše západní zdi pod emporou, vlevo od vstupu na kůr, je hranice renesančních omítek zachycena ve výšce cca 110 – 140 cm. Celkový pohled a detail. Četné množství vysprávek a překryvů primárních omítek sekundárními vrstvami nálezovou situaci značně zkresluje.

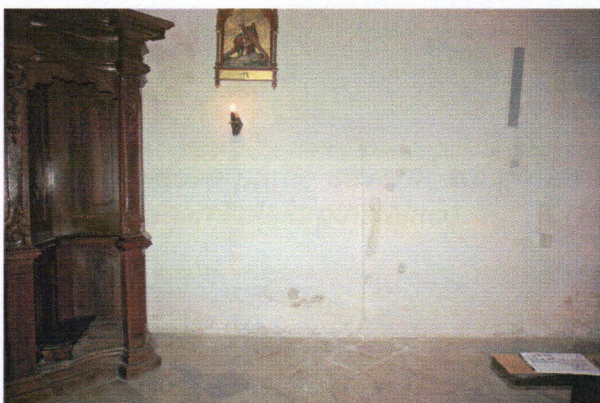
V sondě č 13 provedené v ploše západní zdi pod emporou, vlevo od vstupu na kůr, je hranice renesančních omítek zachycena ve výšce cca 110 – 140 cm. Celkový pohled.

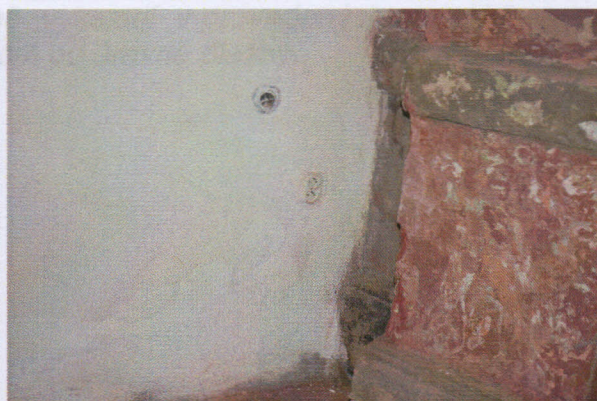
V sondě č 14 provedené v ploše západní zdi pod emporou, vpravo od hlavního vstupu, je hranice renesančních omítek zachycena ve výšce cca 110 – 140 cm. Celkový pohled a detail.

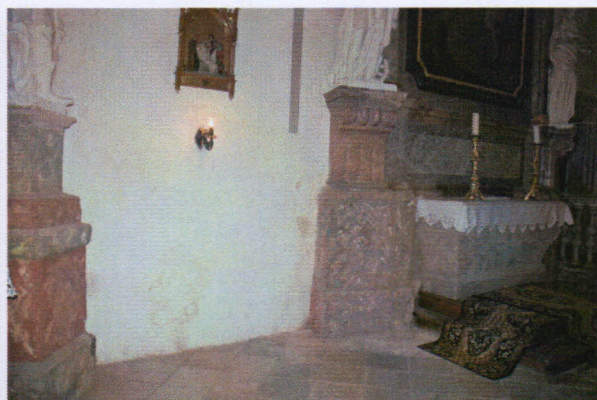
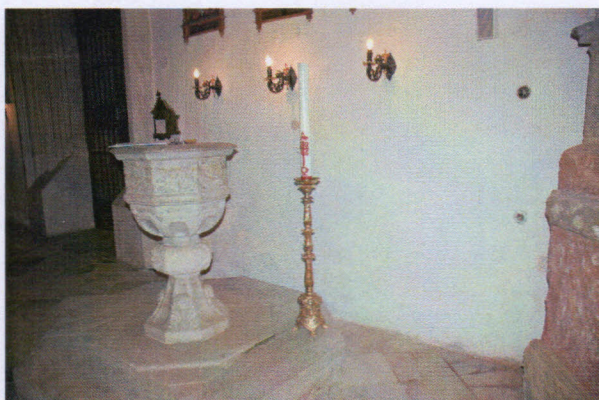
Četné množství vysprávek a překryvů primárních omítek sekundárními vrstvami nálezovou situaci značně zkresluje. Primární omítky jsou narušeny horizontálně vedenými trasami nové elektroinstalace.

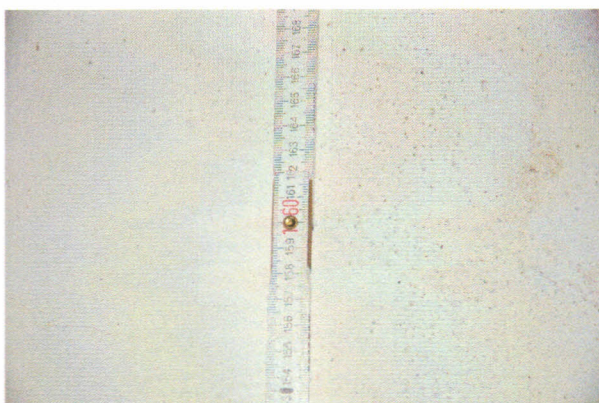
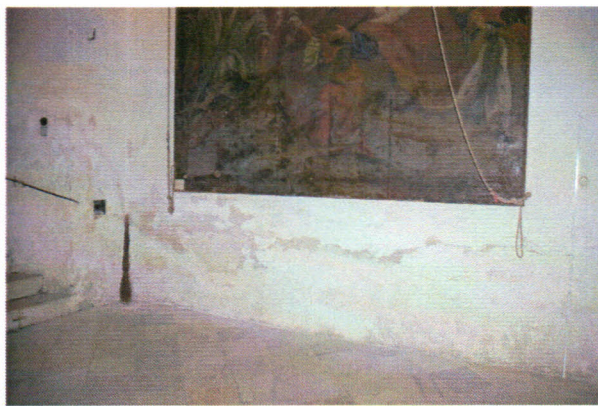
V sondě č 15 provedené v ploše severní zdi pod emporou byl výskyt primárních omítek potvrzen v plném rozsahu viz snímek dole a v sousedící sondě č. už je hranice renesančních omítek zachycena ve výšce cca 110 – 140 cm.

Plocha soklové partie severní zdi po levé straně bočního oltáře je výrazně narušena staršími trasami elektroinstalace.

Plocha soklové partie severní zdi po levé straně bočního oltáře je výrazně narušena staršími trasami elektroinstalace.

Omítky soklových partií vstupní předsíně vykazují v provedených sondách výskyt sekundárních vrstev až do výšky cca 160 cm od úrovně dlažby.

20. 12. 2016

Kuligový